

ESZTERGOMI UJSÁG

VEGYES TARTALMU HETILAP.

TÖBB ESZTERGOMI INTÉZET S A BARSÍ GAZDASÁGI EGYLET
HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik e lap minden héten egy-
szer; vasárnaponkint.

Szerkesztői szállás Buda-utczán
Taxner-féle ház az emeleten, hová a
kéziratok s előfizetési pénzek kül-
dendők.

KIADÓ, TULAJDONOS S FELELŐS
SZERKESZTŐ :

SÁNTHA IGNÁCZ.

2. SZ.

Előfizetési feltételek:

Félévre . . . . . 3 ft. — kr. o. é.
Negyedévre . . . . . 1 " 50 " " "
Egy hóra . . . . . — " 50 " " "

Egyes szám 15 kr. o. é.

Hirdetmények a legjutányosabbáron
vétetnek föl.

Előfizetési fölhívás

az

„ESZTERGOMI UJSÁG“

c z i m ű h e t i l a p r a .

Előfizetési díj:

Egészévre . . . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . . . 3 " — "
Negyedévre . . . . . 1 " 50 "

**A hirdetések pedig jutányos ár mellett fognak
fölvétetni.**

Előfizethetni vidékiek részéről a szerkesztő-
ségnél Buda-utca Taxner-féle házban. Helybeliek
részéről pedig Ács Flóris, Kollár Mihály, Szeren-
csés Mihály és Einczinger János uraknál.

Az előfizetési pénzeknek január 15-ik napjáig
leendő bérmentesített megküldését tisztelettel kér-
jük, hogy nyomandó példányok száma iránt ma-
gunkat tájékozhassuk, és hogy a lap szétküldésében
fenakadás ne történjék.

De kérjük végtére azon olvasóinkat is,
kik az 1864-ki évfolyamért még hátralékban van-
nak, ennek letisztázására, hogy azon őszinte biza-
lom, melylyel részünkről találkoztak, örömeinkre
továbbra is fönmaradjon.

Néhány szó a „Női-egylet“ ügyében.

Édes hazánk láthatárára első meleg sugarait
lövélő ujévi nap ránc derültével ismét csak azt va-
gyunk szerencsések tapasztalni: hogy hazánk min-
den megyéjében és városában a műveltséggel csat-
lakozott, — az öszves emberiség keblét forrón me-

legítő — elveknék nemcsak elméleti előhaladása,
hanem azok érvényesítése is naponkint jobban és
jobban mutatkozik.

Azért reméljük mi is, hogy minden jó iránt
gyöngéd előszerrettel viseltető Esztergomnak
hí leányai sem maradnak hátra akkor, amidőn az
általunk már egy alkalommal indítványozott, de
közbejött elháríthatlan akadályoknál fogva függő-
ben hagyott — a nyomorult emberiség felsegélé-
sét létesítendő „Női szegény egylet“ ügyét — ke-
gyes pártfogásukba ajánljuk.

De reméljük, hogy ezen üdvös czél iránti
ügyekezettünk hajótörést nem szenvedend már an-
nál fogva sem, mert alig tétetett közzé lapunkban
ez eszme, már is találkoztak annak olyan hó pár-
tolói, kik pénzbeli áldozattól sem rettentek vissza,
sőt egyszerű felhívásunkra alább közölt jegyzék
szerint azonnal szép öszveget ajánlottak is.

Programmja e nemes keblü „Női-egyletnek,
mint már egy izben jeleztük: „Az erkölcsiségre
annyira káros, mint a polgárok vagyoni belü bátor-
ságára veszedelmes, nem ritkán közbotránkozásra
alkalmat szolgáltató házaló koldulást, az e czélra
jótékony adakozások utján begyűlendő tőkepénzből
örökre megszüntetni.

Továbbá, ha bátor a „női-egylet“ jelenleg csu-
pán a házaló koldulást vevé czélba, mindazáltal
semmit sem fog óhajtani inkább, mint hogy a jó-
téteményekbeni részesülés — ha a kegyes adako-
zások öszvege megengedi — idővel a házi szűköl-
ködőkre is kiterjesztessék.

Mivel azonban mindaddig az egylet nem ala-
kulhat; míg a nagyméltóságú helytartótanács által
annak egyesülése nem engedélyeztetik, ennek en-
gedélyezése pedig e jótékony-egylet létesülését biz-
tosító bárminemű ajánlatok és adományozások —

kellő alapjától, és mennyiségétől függ. Azért ismételve felkérjük Városunk minden rendű nagylelkű leányait, miszerint az „Esztergomi Ujság“ mult évi 42-ik számában általunk indítványozott, körünk e legszebb s legüdvösb, az emberiség ügyét jótékonyan érdeklő helybeli szegényeket ápoló nemeszivü „Női-egylet“ alakulásában nekünk áldást árasztó segédkezeit nyújtani, és annak biztosításul, — hogy ezen női-egyletet igen is létesíteni óhajtják, és hogy annak tagjai kívánnak lenni, becses neveiket, és az e czélra felajánlandó összeg mennyiségét tartalmazó aláírást — szerkesztőségünkhöz folyó hó 18-áig beküldeni — sziveskedjenek.

Legszentebb kötelességünknak ismerendjük másrésztől mi is, miszerint az ez érdemben Pesten, Szegeden és Kassán már is létező ezen egyletek alapszabályait megszerzendjük, és ez által annak alakulását kétszeres lelkesedéssel könnyítendjük.

A jótékony „Női-egylet“ létesítésére eddig is ajánlkozók névsora:

Gr. Bethlennő fiz. 5 ft. Szulyovszky Berta ajánlott 15 ft. Kruplanicz Márton Hermin ajánlott 10 ft. Redly Berta fizetett 10 ft. Koren Maria fiz. 10 ft. Szabó Horváth Kornelia ajánlott 10 ft.

TÁRCSA.

Még egy nagy gondolat, az év utolsó napjára.

Ma fejezi be egyik pályafutását nap körül a föld. Ez nagyszerű gondolat, ha elemeit kissé bonczoljuk.

A föld egy oly roppant golyó, melyet tíz ezer óra tehát több évek alatt lehetne csak gyalog megkerülni. Területe elképzelésére gondoljunk két órányi hosszú és két órányi szélességű négyszögöket, — ily négyszögöt földünk kilencz milliónál többet számlál a maga felszínén.

Ezen tömérdek gömb már most minden 24 órában önmaga, vagy amint a tudósok mondják saját tengelye körül egyet fordul, s így a földkörvonalban minden pont naponként tízezer óra hosszú utat megtesz. Ezen önmaga körüli fordulásból származik a reg, dél, est, éj.

De ezen fordulás nem egyes helyen, hanem mindennap más és más ponton történik, akkép, hogy a föld örökös forgása közben szünetlen tovább s tovább iramlik, s mint valamely iszonyu nagyságu teremben a tánczosok vagy valamely tojásdad szinkörben a lovarok, úgy földgolyónk is elképzelhetlenül hosszú s széles körben iszonytató sebességgel kering, míg ismét ugyanoda visszatér, ahonnét megindult. Egy ily megkerülést a napnak — évnek nevezzük. E közpálya nagyságáról némi fogalmat szerezhethünk magunknak, ha megfontoljuk, hogy földünk tömérdek kerekése percenkint kétszáznegyvenegy mértföldet, naponta tehát háromszáz ezer mértföldnél sokkal többet halad előre. Ebből gyanítható annak vilámgyorsasága is, miután tudjuk, hogy a vaspályai vonat is négy, öt mértföldnél alig végezhet többet egy órában. Ha egy izmos ember tíz fontos golyót dob el — meddig ér? s milyen gyorsasággal szalad az? Mily hatalmasnak kell lenni tehát a karnak, mely földgolyónk súlyos testét évezredek előtt meglendíté úgy, hogy még mindig egyforma pontossággal végzi rémitő pályafutásait!!

S itt megállhatnánk egy kis tanulság lehu-

zása végett. Kérdhetné valaki úgy van-e ez valóban vagy csak agyréme valami rajongónak? — Ez kétségtelen igazság, nem hiedelem, képzelődésen mendemondán régi elöitéleten alapuló vélemény, mit tán a holnapi nap megrendítend, hanem az ujkor legkomolyabb vizsgálódásain, hívó, hitetlen legnagyobb szaktudósaink tapasztalati észleletein matematikai számításakon alapuló s már 4 század óta általánosan elfogadott igazság. Ez bizonyos tudomány s nem hiedelem. S mégis — e tudománynak is vannak titkai, látszólagos ellenmondásai p. hogyan lehet az: miszerint a föld s mind ámi hátán van, a hegyek eget verdeső ormai látszólag mozdulatlanok, hogy a vizek medreikből ki nemáradnak, a légkör a legrettenetesb orkán szerepét éjjel nappal nem játssza, s mi teljes nyugalommal járunk kelünk ez örökké maga körül keringő, s a jelelt sebességgel előre rohanó gömbön, anélkül, hogy ennek csak annyi nyomát, nesztét, rengését, vehetnők észre, mint gőzöseinken?... Van hát titok még a tudományban is, s fön nem akadunk rajta. S ez csak egy a száz közül.

De emelkedjünk magasbra. Az értelmiség megkivánja, hogy mindenről mi környez, földöz, lehető tudomásunk legyen. Hadd gyanítsuk a magasb világ nagyságát is. Azzal is viszonyban állunk! — Az ég legérdeklőbb tárgya ránk nézve a — nap.

Mekkora ez? Már földünk is roppant; tízezer óra hosszú a kerülete. De milyen hát még a nap kerülete? Nem kevesebb mint hatszáz ezer mértföld, vagyis 1 millio, s 200,000 óra; a nap százhuszorta nagyobb a földnél; s ha tehát a föld megkerülésére innen onnan három év kellene, mindennapi tíz órai ut mellett, a nap testének megkerülésére háromszáz hatvan esztendő kívántatnék.

Hogy e gyönyörű szörnyeteg mégis egy jókora ezüst tálnál alig látszik nagyobbnak, — az óriási távolságának következménye. Ugyanis a na-

pot tőlünk (csak) tizenkilencz millio mértföldnyi távolság választja el. E messzeségnek némi kimerhetése végett emlékezzünk azon számtalanszor tapasztalt dologra, hogy a távolban elsütött fegyver pattanása csak pillanatok mulva látszik követni füstjét. A csattanásnak tehát, hogy füleinkhez érjen idő, noha csak kis idő kell. Tegyük már föl: hogy valaki a napon sütné el egy ágyut, s ennek dörgése idáig terjedhetne, ugy hány óra alatt jutna le hozzánk a hangja? Nem kevesebb mint tizenöt — de nem óra, — hanem év alatt! A legrohanóbb mozdony, ha éjjel nappal egyenlő hamarsággal robogna előre: a napig háromszáz ötven évig kellene robognia szünet nélkül.

Ezt is ugyanazon tudósok számították ki, kik előre kitudják számítani a nap s hold-fogyatkozásokat, üstökösök megjelenését nem csupán egy évre — hanem századokra is.

S hát a nap nyugszik-e vagy mozog? Mozog, szintén tengelye körül, még pedig oly sebesen hogy valamint a földnek huszonnégy órára van szüksége, hogy egyet forduljon: ugy lényadónk huszonöt s fél nap alatt képes csak megtenni e fordulást, — a napban egy óra tehát nap-hosszu, sőt hosszabbami 24 óránknál. Nem csuda oly testtől, melyet 360 év alatt lehetne csak megkerülni!

Lehet-e ezt tudni s nem kiáltani föl: ki az, a ki ily testet volt erős alkotni, s e testet ily szörnyű, ezredekgig nem pihenő mozgásban tartani?

A nap égi ragyogó fejedelem, melynek ami földünk csak messziről keringő udvarlója. Eféle kisebb, nagyobb, főbb, mellék, tisztelgője van vagy ötven, melyek bujdosók s drabantoknak neveztetnek s kisebb nagyobb távolságban tartózkodva maguktól nem ragyognak, hanem világosságukat s melegüket a naptól nyerik, mely eképp köztök egy fölséges anyaként tűnik föl, ki családját táplálja. A napnak ez udvarához vagy mint mondani szokás rendszeréhez tartozik néhány üstökös is. Ezek és többi társaik tulajdonképi miléte, s pályája nem tudatik még eléggé.

Annál bizonyosb s érdekesb az, mit a csillagászok az állócsillagokról tanítanak. Halljunk néhány adatot ezekről is.

Mily messze ragyognak tőlünk? Ez kimondhatlan! A napig mint mondtuk a leggyorsabb vonatnak száz ötven évre volna szüksége, ámde a napsugár ugyan e tért nyolcz percz alatt átfutja. Vegyük már most a napsugárt mértékül az állócsillag távolsága képzelhetésére. Jól jegyezzük meg: a napsugár nyolcz percz alatt megteszi a gyorsvonat háromszáz ötven évi útját. — Nem észl szédítő gyorsaság-e ez? S még is a sugár ily sebesség mellett sem képes végig futni a legközelebb állócsillag s köztünk fekvő tért negyedfél évnél hamarább. Mert a legközelebbi állócsillag ötödfél billio mértföldre tün-

döklik tőlünk! Ugy áll hát ezen állócsillag meszi-sége a napéhoz, mint nyolcz percz negyedfél esztendőhöz.

Ez csak a legközelebbiről van mondva; mert az állócsillagok nagyságra tizenkét osztályba soroltatnak, melyek mindegyike nagyobb kisebb távolság által különbözik. Igy az első nagyságu állócsillagok középtávolsága tizenhat billio mértföld tőlünk, fényük pedig tizenkét esztendőt vesz igénybe, hogy hozzánk juthasson minden villámsebessége mellett. E köztér tehát annyival mulja föltül a nap s föld közti tért: mennyivel 12 év 8 perczet. A tizenkettedik nagyságu állók sorába tartoznak azon csillagok, melyeket a legélesb szem is csak a legerősebb látcsőkön át tud megkülönböztetni. Gondolható, hogy ez osztálynak a legnagyobbak, de távolságuk akkora, hogy elenyésznek előttünk. A tudósok számításai szerint az ily látszólag legpiczibb csillagesák pislogása csak négyezer év alatt érkezik látkörünkbe; a távolság pedig ötezer billio mértföldre böcsül-tetik. E szám, e végtelenség elgondolására tántorg az emberi ész, s elbujik semmisége érzetébe.

S most még két kérdést: mekkorák az álló csillagok, s hányan lehetnek? Teriméjükre nézve részint nagyobbak a napnál részint egyenlők vagy kisebbek nálánál — de mind oly ragyogók, s valószínű, hogy mindnyáján 50 s több alrendű bolygók drabantok, üstökösök mérhetlen udvarának középpontjai mint napunk. — Számát pedig a csillagoknak ki tudná? A tudósok sem tudják azt. Már csak azokat is, melyek derengő téli éjszakákon szemlélhetők, közönséges ember meg nem számlálja. Végtelenül többeket látni még óriási éles szemcsőveken! Amit az égbolton tejutnak neveznek, ha olyan csön vizsgálják, telides-tele van apró s legapróbb csillagok ezreivel, miket tizenhat millióra böcsülnek. Ezenkívül látni az égen kétezer fehères foltokat, ezek is a legparányibb csillagokból álló csoportozatokul bizonyultak be; az egyikben tizezer csillagot lehet kivenni az említett üvegek segítségével. Tíz ezer álló csillag, egy oly kis csomóban, hogy kalapunkkal ellehetne takarni — roppant gondolat, mely elnem fér fejünkben! Sok azonban ama ködösfoltok közül még ez üvegekkel is daczol. — Ha mindezeket össze vesszük legalább is harmicz millióra tehetni az állócsillagok összeségét! — *Harmincz millio ragyogó nap* az égen! s mig ezzel távulról sem értünk a teremtés határáig!

A föld minden nagysága mellett napunkhoz képest csak egy kis jelentéktelen golyó. De maga a nap minden roppantsága mellett is csupán egy pontocska a végtelen világegyetemben! Harmincz millio ember lakja körülbelül az osztrák birodalmat. Ami egy lakos Austriához, az a nap a világegyetemhez képest.

És ezen világrendszer minden fényóriása amnyi ezer évtől fogva mozog, rohan, röpül a

határtalan égmezőkön és pályáját egy nap úgy mint másnap oly rendszeren, oly szabatosan, oly pontossággal végzi, hogy e rendet s pontosságot mi emberek is zsinórmértékül követjük s időnket, éveinket, napjainkat, sőt perczeinket reá alapítjuk, óráinkat szerinte igazítjuk.

Kábulunk sőt megtévelyodnánk ezeknek bővebb elmélésére, ha nem sulyozná ellen e nehéz nagyszerű gondolatot egymásik: — a nagy, a végzetlen Teremtő *Isten* gondolata. Ez segíti elménket, hogy azt elbirja, némileg fölfoghassa, s benne mint e világ mindenható tartója- s igazgatójában megnyugodhassék. — A legesleg élesb látcsőveken sem fődözhetni ugyan föl Őt magát csudás mindenségben, de eszünk oly ellenállhatlanul kiáltozza mégis, hogy lennie kell: mint kiáltozza mindenki egy óramű látására, azt hogy a benne levő kerekék, a czélszerűen alkotott forgó- s rugó-rendszer, s a pontos járás nem magától támadt, hanem egy szakértő művésztől — bár ezt sohasem látjuk is. *Az Isten léte bizonyítékát zsebemben hordozom* — írja *Balmes* spanyol bölcsész szép leveleiben egy *kétkedőhöz*.*) Az égi erő, értelem, nagyság, czélszer, szépség fönség, melynek mi e földön csak körvonalait s árnyékaikat szemléljük — egy végtelenül hatalmas bölcs csudaszép, kegyteljes isteni fölséget magasztosan hirdetnek; s szépen mondja híres francia író után egy hazánkfia:

„Az egész természet kiáltozza Istent: a völgyek füvei s a bérzi czéder-óriások áldják őt, a bogár dongja dicséretét; napkeletkor üdvözli az elefánt; a madár a tölgy hús lombjain dallja kegyeit; a mennykő dörgve villogtatja hatalmát; az eget óramente öröklétére mutat; viharsszóval predikálja végtelenségét az oceán, az egész világ reng láthatlan fölsége előtt — s mégis volt ember aki mondhatja: ő nincs!“ De milyen ember? akiről az írás megjegyzi hogy bolond! — „Mondá az esztelen — nincs Isten!! — Megromlott s utálatossá lön törekvéseiben!“

Vázlatok a művelődés könyvéből.

A földmunkálása addig mig a hozzá való eszközök hiányának iszonyu dolgot és szorgalmat kívánt, az ember kézzel és fadarabokkal hajtott végre mindent, Aegyptusban ugyan már régen divatozott az *eke*, sőt már *Chinában* is használatban vala, mig *Peru* lakóiról azt olvassuk, hogy nekik 1428-ban midőn a spanyolok odajöttek, még nem volt sem szántovasuk sem tehervonó barmuk; de azért földművelők voltak és falapátokkal turták föl a földet; *Senegál* folyam mentiben a négerek kardokkal metszik a földet mig a *Kanári* szigetek lakói ökörszarvakkal szántanak.

Az ember véres verejtékkel keresvén kenyerét

sanyaru helyzetben élt. Kezdetben mint említettük gyümölcsessel *bükkal és makkal* tengődtek, a gabnamagot nyersen ették vagy vízbe áztatták és úgy puhították mint a régi *görögök* és *rómaiak* történetében olvassuk. A gabnaszemet két kö között zuzták össze, hogy *lisztet* kapjanak,¹⁾ melyre aztán vizet töltöttek s úgy tették a tüzhöz, hogy a *pép*, a *kása* megfőjön. *Abrahámról* említve találjuk, hogy meghagyá Sárának, miszerint finom lisztet vegyitene vízzel s a tésztát sütné meg. *Putiphar* udvarában már sütömester lakott. A *gallók* Plinius korában a sör seprejével sütöttek kenyeret, melyet csak a XVII. században tiltának el az orvosok, ártalmasnak találván azt az egészségre.

Mikor még a *tányér* ismeretlen vala, kenyérszeletekről ették az emberek az ételt, melyeket ebéd után a szegényeknek osztogattak, később favégre égetett agyag és porcellán lapok léptek előtérbe. A régiek étke apróra vagdalva került az asztalra, mely többnyire husnemükből állott. *Kés* közönségesen vasból készítették, miként már *Marcellin Amián* életében megírva találjuk. *Villául* kinek-kinek öt ujjá szolgált mig a késhez asztaltársul elszegődött. Neptunus szigona 2–7 águ villa volt, a sarkvidékek lakói ilyennel vadászszák fókáikat. Hazánkban még *Mátyás* király is ujjával evett,²⁾ *Németországban* a villa 1379-ben említetik legelőször, *Angliában* *Olaszországból* származott *Cargate Tamás* által, hol csakhamar gyári czikké emelkedett. *Angliában* az első evőkés pengéje 1563-ban készült. A hig ételek feljötté a *kanálnak* adott lételt, mi eleve jobbára csak nyéllel ellátott csészéből vagy poharkából állott. *Európa* öslakói agyagkanalakat használtak és csak később készítették fából, mi *Oroszország* belsejében és *Norvégiában* mai nap is szélesen el vagon terjedve.

Hajdanában *fekve* étkeztek, széles ágyakat fektetének asztalhosszant s azokon nyújtózkodtak végig evésközben az asztal felé fordulva. Az *ágy* és *nyoszolya* a régi *görögöknél* és *rómaiaknál* falevelekkel kitömött zsákokból, vadak bőréből s miletusi vánkosokból állott, melynek feje, oldalai és lábai elefántcsontból, ezüstből vagy ében, citrom és czedrus fából készültek. Régen mezitelen háltak, mint azt a régi képeken lefestve találjuk, a főszemélyek barátság jeléül vendégeiket és rokonaikat magukkal hálattak *I. Ferencz* francia király nem egyszer hált *Boniviet* nevű admiráljával. Az ágyak igen szélesek voltak, úgy hogy némely nemzeteknél a kopók is elfértek

¹⁾ A vizimalom föltalálását a történetírók közül többen a t. értekező által említett időszakra teszik; midőn Belizar Justinian keleti császár jeles hadvezére a keleti gótok ellen csatázott. 536-ik évben. A vizimalmok föltalálását Julius Caesar és Augustus korába is helyezik. Rhodiginus írja Prokopiusból, a ki ezt Pomponius Sabinusból vette, hogy még Augustus császár előtt építettek Janiculum hegyről sebesen folyó vízre egy vízi-malmot, és hogy az ellenség ehhez ne juthasson, kőfállal vették körül. Vitruvius Libro X. C. 20. a vízi malmok készületéről ennyit ír: „Fiunt etiam in fluminibus rotas: circa earum frontes affiguntur pinnae, quae cum percutiuntur ab impetu fluminis, cogunt progredientes versari rotam: et ita modiolis aquam haurientes, et in summum referentes, sine operarum calcatura ipsius fluminis impulsu versatae, praestant quod opus est ad usum. s. a. t.“

²⁾ A tisztelt értekező a villa föltalálását a 14-ik századra teszi; azonban a villa mint evőeszköz a 12-ik században már ismeretes, és használatban volt. Először említetik Ezerád v. Landesberg „Hortus Deliciorum“ című munkájában. Sz.

*) E levelek most két magyar fordításban jelennek meg.

benne. Az utcára fődetlen fővel mentek ki, a *posztósapka* késő, a *kalap* pedig még később találmány, V. Károly császár 1547-ben kalapot viselt, melyet midőn eső esett hóna alatt hordozta: a legrégebb kalap, melyet bizonyosan tudunk VII. Károly francia királyé volt, midőn egyszer *Rouenba* utazott s fején viselt. A *harisnyát spanyolok* találták föl, tőlük származott az *olaszokhoz* és 1551-ben az *angolokhoz*. Első selyemharisnyája II. Henriknek volt, az angoloknál pedig *Erzsébet* királynőnek. A nagyok és fejedelmek udvaraiban megszokottabb ülőhelyek a *padok* és *számolyok* voltak, a *szék* igen ritka.

A *vizimalom* feltalálásának ideje 555. a *szélmalmoké* 1299. noha ez utóbbinak általános használatát mindössze alig 300, tökélyesítését pedig csak 200 esztendőre tehetni. A *hollandi* szélmalmokat 1650-ben találták fel.

Az emberiség *legrégebb itala* a víz és tej, továbbá a bogyókból különösen a szőlőből kisajtolt nedv, vagyis a *bor*. A földnek egyetlen népe sem elégedett meg a tiszta vízzel; azok, kik e vizet imádták kanczatejet ittak, mások mézzel és állatvérrel éltek. Az egyiptusiak *Osirisnek*, más népek *Bachusnak* tulajdonítják a bortermelést. A szentiratból tudjuk, hogy kiszállván Noe az özönvíz után az Ararat-hegyen a földet művelé és egyuttal szőlőt is termesztett. *Melchisedech* főpap az ó-szövetségben kenyérral és borral áldozott. *Görögországba* Ázsiából hozott a szőlőtöke, innen származott *Siciliába* és *Rómába*, hol jeles bor termelt. Valószínűleg a *rajnaparti* ültetvényeket is a rómaiaknak köszönhetni. *Amerikában* annak feltalálása-kor 1492-ben már találtak szőlőféle növényt, mely ugyan különbözött a mieinktől, mindaz által már ott is nagyban művelik a szőlőt. Hazánkban hegyalját N. Lajos király ültette be; miután a nápolyi hadjáratokból haza tért.

A *sörnek* mesterséges készítmódja egészen ismeretlen volt a régiek előtt, ámbár az *egyiptusiak* már készítették ehez hasonló italt. *Diodoros* az osirisi sört úgy említi, hogy az borral vetélkedett légyen. *Tacitus* Germaniájában (cap. 23) írja: „Potui humor ex hordeo aut frumento, in quandam similitudinem vini corruptus: proximi ripae et vinum mercantur.“

A *kávénak* eredeti hona *Arabia* és *Abyssinia* hegyes vidéke, honnan *Nyugotindiába* és a *Szunda* szigetekbe szállított; használata Arábiában csak a XV. században kezdődik, *Marseillesbe* 1644-ben hozott először. Az első *chocoladet* 1520-ban hozta egy spanyol Mexicóból. A *thea* eredeti hazája *China* és *Assam*, műveltetését legujabban *Java*, *Ceylon*, sz. *Hona* és *Brazília* szorgalmazza; az első theát 1666-ban hozták *Angliába*, mely 1835. óta mindent elkövet, hogy magát a *thea* kereskedésben Chinától függetlenítse. A *czukornád* hona, *Ázsiának* délkeleti része. 1419. fölfödözém a portugallok *Madeirat* czukornáddal s szőlővel ültették be és avval nagy kereskedést üztek. A *czukor* rendkívüli elterjedésének örvend, úgy hogy jelenleg Európában a csak kevésbé művelt nemzeteknél is egyre-egyre 5 font *czukorfogyasztás* számítatik évenként. A *dohány* *Amerikából*, nevezetesen *Virginia*, *Maryland*, *Cuba* s *Brasiliából* származott; a *hollandok* 1570-ben már dohányoztak. Napjainkban 2500,000 mázsa dohányt fogyaszt el *Európa* évenként, miből *Ma-*

gyarország termeszt a legjobbat és majdnem a legtöbbet; a *peruiak* a kókacserje (*Erythroxyilum*) leveleit rágják.

A *burgonyának* (krumpli) valódi hazája *Amerika* különösen pedig *Chili*, honnan legelőször Angliába hoztak belőle általános vélemény szerint akkor, midőn *Drake Ferencz* elfoglalván *Virginiát* 1586-ban honában megjelent. Mások *Raleighnak* tulajdonítják a burgonya behozatalát 1623-ról, azonban ő már ekkor nem élt; mert még 1618-ban okt. 29-én lenyakaztatott Angliában, aztán az ő idejében már Olasz- és Spanyolországban *tartufoli* vagy *földi szarvasgomba* név alatt ismeretes vala. *Francia* és *Németországban* csak a XVIII. század közepe táján kezdtek burgonyát termesztetni.¹⁾

Az emberiség történetében találtatik idő, melyben az emberek még fogalommal sem bírtak a *tüzzől* és annak tulajdonságairól. *Kain* és *Abel* ugyan már éleszte tüzet, minek nyomára vagy villám vagy pedig *kőbalzsam* égése által jutott. A *tűz* eleinte csak főzésnél használtatott, melyek a régiek hagyománya és a vademberek szokása után itélve két összecsaolt *kő* vagy összedörzsölt *fadarab* által gyújtottak. *Sanchoniaton* azt írja *Phöniciá* történetében, hogy ők voltak a *tűz* első föltalálói, mint a *chinaiak* és *görögök* is állítanak. Az *egyiptusiakat* saját vallomásák szerint véletlen vezette a *tűznek* ismeretére, a *hellének* istenítették *Prometheust*, mint a *mennyei tűz* meglopóját. A *maria* szigetlakók, midőn *Magellan* által 1521-ben felfedeztette még nem tudták, hogy mi a *tűz* és bámulva állatnak gondolták, mely fából él. Néhány bátrabb benszülött érintvén a *tűz* rettenve lépett vissza, nehogy őket megharapja. A *philippini* és *canári* szigetek lakói nem ismerték a *tűz*et, hasonlóképen némely *amerikaiak* és *Los Jornades* sziget lakói. *Rómában* az öröktűz mellett *Vestaszüzek* virasztának nem különben *Perzsiában* és *Galliában* is.

A *mód*, melylyel a *tűz* használtatott nagyon különös volt; némelyek a *kösziklákba* üregeket vájtak s abba tették a *húst* és a *főzeléket* s miután *vizet* töltének rá *tüzes köveket* és *parázs* üszköket szórtak bele *mig* nem puhult, mások a *leölt állat* gyomrát *tüzes kövekkel* tömték meg, s *addig* hagyták benne, *mig* a *hús* meg nem sült. *Chinában* *Kamsi* tartományban egy hiteles *biró* tanubizonyosága szerint *tűz*kut fölé *akasztják* az *üstöt* úgy *főzik* meg az *eledelt*.²⁾

A *kémények* eredete nem tudatik; a *kályhák* és *kandallók* feltalálásának érdeme az *északi* nemzeteket illeti, a *királyi palotákban* *Párisban* már 1388-ban találtak *kályhák*.

1) A burgonya Amerikából nevezetesen Peru oszágából származott, sokan csakugyan azt tartják, hogy azt 1623-ban Sir Valther Rhagleich hozta volna Virginiából Irhonba; és onnan terjedt el ezután Európa többi részein. Unser der Arzt B. III. 639-ik lapon tapasztalata után írja: hogy Irhonnak északi részében emberi emlékeztől fogva mind e mai napig burgonyánál egyebet nem esznek az emberek, még is keményebb illetleg erősebb izmú, tartósabb és egészségesebb emberek azoknál sehol sem találtaknak. Szerk.

2) Hyginus meséje szerint *Ferula* nevű fűnek beliből való taplóból lopta volna *Promethus*. *Plinius* jegyzete szerint: „Pyrodes a Cilix fia volt, aki kovából ütött legelőbb tüzet. Hihető dolog is, hogy a *tűz* vagy két kemény *kőnek* összeütkezéséből, vagy két *száraz fának* erős *surlódásából* eredett, mint ez keleten, egész *uj Bataviában* és *Amerikának* némely tartományaiban, sok utazók bizonyosága szerint a mai napig is gyakoroltatik. Szerk.

Arra, hogy a mérő ércz a földgyomrából kiásatassék, és átalakítás után megtisztítassék nemtelen részeitől sok mindenféle szerszám és összetett eszköz kívántatik, azonban az emberi elme mégis oly korán eljutott az érczolvasztás mesterségére, miszerint bennünk méltó bámulatot költ fel.¹⁾

Az üvegolvasztás feltalálása a phöníciai belieknek tulajdonítatik. Plinius állítása szerint (Hist. Nat. L. XXXVI. cap. 26.) kereskedők salitromot szállítottak Belus folyó partjain (Phoeniciában Ptolomaison alul), hol midőn partra léptek volna ételt akarván főzni nagyobb kövek hiányában salitromdarabokra támasztották bográcsaikat, a tűz megolvasztá a salitromot, mely összevegyülvén a hamuval és kovafölddel szép áttetsző üveggé képződött. Az üveget soká nem tudták egyébre fordítani mint piperére mig nem e mesterség átszármazott Aegyptusba s ott nagy tökélyre emelkedett.

Az üveg feltalálása ajtót tárt a tükörkészítésnek. A tükör hajdan fémekből készített, feltalálójául Cicero Aesculápot emlegeti, tükürt Mózes is említ a szentiratban ugyszintén Plinius régi historicus. A tükör Rómában Pompejus korában jelent meg először, mig az üvegtükrök, melyek régen jövedelmes árucikkét képezték a velenzei kereskedelemnek, a keresztések idejében kezdtek elterjedni.

A kovaolvasztáshoz hasonlót olvasánk az ezüstolvasztásról is, melyet partra vetődött hajósok vettek legelőször észre kövekből kiszivárogni.

Hazánk aranybányával még a rómaiak idejében birt nevezetesen Auropolisban (Zalatna,) mely teljes virágzással dicsekedett. Az első sóalnakat Lengyelországban 1250-ben Wieliczka nevű pásztor találta fel. A világhírű potosii ezüstbányákra 1545-ben véletlenül bukkant egy indus: ugyanis ekkor midőn lámáját kergetné, valamely meredek hegyoldalon megcsuszván lába egy sziklahasadékba zuhant, hol csillogó termékezüstöt talált. A copiapói bányákat (Chiliben) 1832-ben egy szegény favágó fedezé fel midőn az erdőben fát irtott. A legnevezetesebb bányák a földkerekségén a Cordilleras helységben vannak a régi spanyol Délamerikában, nálunk híresek a körmöczi, selmeczi és nagybányai aranyezüst bányák. Magyar és Erdélyországból évenként mintegy 5500 márka arany, 70 ezer márka ezüst és mintegy 300 ezer mázsa vas és ugyanannyi réz kerül ki. A vas különös alkalmazást nyer mint aczél, miből késeket, ollót, kardot, kaszát, kapát, szeget és a többit készítenek. Az aczél és a régi görögök már ismerték, a rómaiak idejében Domitián császár Damaskusban fegyvervárat emelt, honnét a híres damaszk aczélművek kerültek, melyeknek szilárdságát, ruganyosságát és szépségét siker nélkül próbálgatták saját gyártmányaikkal közleni. A titkot végre Crivelli találta fel Majlandban.

Miután az arany és ezüst becse ismeretes vala a vásárlás könnyebítésére a pénz találtatott fel, melynek értéke nehézsége szerint határozott meg; de minthogy sok család történt vele, bélyeggel látták el s a rányomott barom képétől pecuniának nevezték. A pénz ha-

tályos rugója volt a kereskedésnek, mely eleve majdnem kiválólag nyers terményekre szorított s csak is háboruskodások, gyarmatok létesítése és utazások alkalmával nyert tágabb kiterjedést, különösen társas csapatok, karavánok által.

A kereskedés felvirágzását nagyban segítette a hajókázás feltalálása; hajókázás fogalmát vizen uszó fahaj, lomb stb. nyujthatta, melyen talán madárka vagy rovar uszhatott avagy vízbe esett ember szerencsés szabadulása költé fel bennök az eszmét, úgy hogy talpakat kötöztek össze, hajókat és tutajokat vájtak. A hajók idomát tengeri állatok különösen a halak testétől kölcsönözték az emberek, régi monda szerint bizonyos Usous nevű tirusi vájta ki először tűz segítségével a hajóvölgyét és szállt a sík tengerre. Merénylete sikerülvén a tüzet és szelet mint legfőbb segédeszközait isten gyanánt imádták s tiszteletökre szobrot emelvén áldozatot mutatott be és e szokást utódaira hagyta, kik azt évenként megünnepelelték.

A földművelés, kereskedelem, hajókázás és jobb tartományokba való költözködés a föld kerekésége elszaporodott s a különféle befolyások által elkülönített népek jellemét majd módosította, majd pedig egészen megváltóztatta.

Az emberiség kisebb vagy nagyobb fokú műveltségi állapota természeti és erkölcsi okokból sarjadzott. Ezek sajtóságos eredetiséget lehettek a nemzetek szellemébe, melyet mint maradandó jeleget viseltek a hosszú évezredekken keresztül.

Természeti okok közé tartozik az éghajlat, tartomány és terményei; az erkölcsiek közé pedig a társadalom, nyelv, törvények de kiváltkép a vallás.

Findura Imre.

Megyei mozgalmak.

— Esztergommegyei főispáni helytartó ur ő méltósága, Vándor József Esztergom sz. kir. város eddigi pénztárnokát, ugyancsak Esztergom sz. kir. város kapitányának kinevezni méltóztatott.

Városunk mozgalmái.

— *Múlt pénteken* ugymint három királyok ünnepén ülte ő Eminenciája primási székfoglalásának 16-ik évfordulását. Mely napon ő Eminenciája pontficalta várban.

— *Biró László* szathmári kanonok ur ő nsga, a királyi tábla praelatusa a napokban ő Eminenciájánál tisztegett, és folyó hó 3-án *Pozsonyba* utazott. ő Főmagasága vendégével a seminariumi épületet tekintette meg, hova mint örömmel értesülünk, október havában fognak az irgalmas nénék bevezettetni.

— *Bárápor* ő méltósága, és *Rosztó* ezelőtt tornai királyi biztos s királyi tanácsos e napokban tisztelegtek a herczeg Primásnál és vízkereszt ünnepét is itt töltötték.

* * * *Már körülbelül két év óta* látunk két koldus fiut utczáinkon ácsorogni; minden embert szájalomra indítanak midőn látja mint dideregnek künn a hidegben, szél, eső, hóban; de ha mindezt eltekintjük az ilyenek láttára önkéntelenül eszünkbe jutnak az elhanyagolt nevelés leggyászosabb példái. Városunkban van számos tehetős módu polgár; mily irgalmassági csele-

¹⁾ A vasat állítólag az indiaiak tudták először aczélla keményíteni.

kedetet gyakorolna ha a fiuk közül valamelyiket mesterségre tanítaná, a mellett, hogy a jobb sorsra érdemes fiukat örökös hájlára kötelezné, hazafiui kötelmet teljesítene midőn a hazának jó, munkás egyénekét nevel: kik a szükséges nevelés nélkül, hanem a társadalom kárára bizonyára annak nyúgei leendenek. Bizalommal figyelmeztetjük tehát vagyonosabb polgárainkat, szánják meg a nem saját vétkök miatt szerencsétlen helyzetben levő fiúkat, tanítsák mesterségre, hisz ezek kebelében is dobog a sziv, talán sokkal melegebben ver, talán sokkal nemesebb az, mint a mely biborbársonyba van öltözve.

A sz. Istvánról címzett ösrégi papnövelde karácson előestőjén ismét megülte szent hitünk alapítója, a világ megváltója születésének dicső emlékét. A mindenévből rendesen megtartott ünnepélyen megjelent a magas főpásztor is a nagyméltóságú esztergomi káptalan számos tagja kíséretében. A kibocsátott program szerint több ének és szavalmányok adtak elő.

— *Merész ruhafosztogatás.* Bámulatos, hogy mennyire merészen kezdik üzni városunkban, és csupán a nők, a ruhafosztogatás bünös mesterségét. Alig egy hete említettünk bizonyos nőt, ki világos nappal az utcán, — alig 9 éves leánykát — fosztott meg felső-öltönyétől. Mult szilvester napján egy másik nő, és pedig a szentferencziek folyosóján, — létániáról hazamenő — kis leányt oldott fel téli nyakkendőinek terhétől. Mig a harmadik az új Seminarium melletti kis utcában, — mondhatni „tenyeres talpas“ — szolgálót rabolt meg ruhájától. Most valjon a fosztogató volt e ügyes és vakmerő, vagy — erőben azzal megmérkőzhető — leány volt e gyáva, nem igényel hosszú fejtegetést. Azért bár miként is vegyük a dolgot, ha ily vakmerőségeknek elje nem vétetik, az ily préda-állatok, mindig jobban és jobban fognak szaporodni, még végtére a férfiakat veendik földözöbe, mit néha néha a sötétben lappangó kísértetek már meg is próbáltak. Reményljük, hogy az erkölcsiség és személybátorság érdekében tett ebbeli jóakaratu figyelmeztetésünkre az ily botrányok akadályoztatni fognak.

Réss Károly deméndi plebános mint szomoruan értesülünk ujév napján szélhüdes következtében kora 47. évében meghalt. A boldogult ujév napján fiókegyházában temetést végzett és a sirkertben érte őt a szélhüdes; egy szomszéd házba vitetett el, hol félóra mulva visszaadta lelkét teremtőjének. Áldás emlékének, béke hamvainak!

— Az esztergomi főkáptalan szomorodott szívvvel jelentli szeretve tisztelt tagtársának Méltóságos és fötisztelendő *Tóth Imre* urnak thaumacumi fölszentelt püspök, sz. Jakabról címzett dunaszigeti apát, esztergomi olvasó kanonok, s aranymisés áldozárnak f. é. január hó 6-án, érdemdu életének 79-ik, áldozárságának 56-ik, püspökségének 7-ik esztendejében a haldoklók szentségeinek ajtatos fölvétele után történt gyászos kimúltát. Az Urban elnyugodottnak hideg tetemei január hó 7-ikén délutáni 3 óraker az Esztergom sz. kir. városi temetőben helyeztettek az örök nyugalomra, az engesztelő sz. mise áldozat pedig ugyan az nap reggeli 9 óraker a Magasságbelinek a főegyházban bemutatattott.

Személyzetiek.

— *Pria Ferencz* dunaszentpálra; *Kóczián Elek* pedig dornára vannak mint plebánosok bemutatva.

Az 1864-ik évre készített esztergomi casinói számadásra vonatkozó számvevői vizsgálatot, mult évi 51-ik számunkbani ígérletünkhöz képest, e következőkben van szerencsénk — biteles okmányok nyomán közölni:

A pénztári számadás szerint a mult 1863-ik évi maradvány volt készpénzben 181 ft. 30 kr. A tagoknál 1862-ik évi hátralék 85 ft. 1863-ik évi hátralék 326 ft.

75 kr. 1864-ik évi rendes bevétel 1810 ft. 1862-ik évről a bevétel 15 ft. 1863-ik évről bevétel 121 ft. 50 kr. Rendkívüli bevétel tekeasztalból 344 ft. 36 kr. ujságokból 70 ft. 48 kr. összes bevétel tehát ez szerint tészen . . . . . 2955 ft. 39 kr.

Melyből a // alatti mellékelt számla szerinti kiadás levonotván marad bevétel öszvesen . . . . . 2367 ft. 10 kr.

A pénztári maradvány ez szerint tészen 588 ft. 29 kr.

És pedig: készpénzben 176 ft. 54 kr. 1862-ik évi tagoknál hátralék 70 ft. 1863-ik évi tagoknál hátralék 205 ft. 25 kr. 1864-ik évi tagoknál hátralék 648 ft. 63 kr. A pénztár állapota összesen tehát . . . 1100 ft. 42 kr.

Az 1865-ik évrei költsédirányzat az esztergomi casinónak előre látható bevételei és kiadásairól az egyleti tagok névsora szerint 207 helybeli rendes tagdíjakból . . . . . 2070 ft. — kr. 41 vidéki tagokból . . . . . 205 " — " Tavali pénztári maradvány . . . . . 176 " 54 "

Rendkívüli bevételek.

- a) A tekeasztal haszna . . . . . 300 ft. — kr
- b) Az ujságokból . . . . . 70 " — "
- c) Mult 1863-ki hátramaradás . . . . . 300 " 63 "

A bevételnek remélhető összege tehát tészen öszvesen 3210 ft. 17 kr.

Kiadások.

- Házbérre . . . . . 790 ft.
- 6 havi téli világítás és fűtés 70 ftjával . . . . . 420 "
- 6 havi nyári világítás 30 ftjával . . . . . 180 "
- Hirlapokra . . . . . 340 "
- Tekeasztal javítására . . . . . 200 "
- Tisztogatás és egyéb rendkívüli kiadásokra . . . . . 300 "
- Házmester és szolgának . . . . . 120 "

Kiadások összege tehát 2350 ft.

Mely kiadásokat levonván a bevételekből maradvány leszen . . . . . 860 ft. 17 kr.

Az érsekujvári karácsonyfa.

Hol az a böles, kinek lángeszét a kisedek ártatlan öröme égi gondolatokra ne gyulasztaná? hol az a megrogzött elvetemültség, melyre a gyermekkori meglepetések édes visszaemlékezésre, szelid és töredelmes magába szállást nem szülne? Anyák! ne vonjuk meg fogékony keblü kisedeinktől a szivnemesítő ábrándokat, mikint nem vontak meg azokat egykor tőlünk szeretett drága szülöink, kiknek e téreni találékony s megbecsülhetlen igyekezetükért, vajmi jól esik maiglan is hála érzéssel adoznunk. — A széplelkü Hamar Antonia urhölgy, megemlékezve korábbi lakhelyéről, a kereszténység egyik legnagyobb ünnepén, Érsekujvár kisedeinek örömet szerzendő óvónevelönkhez több játékdarabot küldvén, kegyes volt őt, a kisedek előtt oly igen kedves karácsonyfa felállítására buzdítani; ki is, az idő rövidsége daczára több jóakaró adakozótól, e célra, dicséretes szorgalommal mintegy 28 ftot gyűjtött össze; magát a karácsonyfát pedig, a nemesszivü Kapisztóry Veron urhölgy, ki azt Pozsonyból saját szeretett jó gyermekei számára hozatta volt, az ovodának tiszteletre méltó áldozatkészséggel ingyen engedte át, — midőn karácsonyestjén mintegy 6 óra tájban, az ovodába léptem, az ünnepély már folyamatban volt, s a gyönyörü, mintegy 9 láb magas, terebélyes karácsonyfa, ezernyi gyertyácskától világitatva, a terem közepén pompázott, megszámlálhatlan sokaságával a különféle tehének, kutyák, medvék, egerek, madarak, trombiták, órák, mézes bábok, s épen

most a bányákból kikerült ujdun új arany dióknak, porcellan alakoskáknak, szóval; pompázott e karácsonyfa a gyermekvilág minden képzelhető paradicsomi kincseivel, a kitünően szép összeállítás érdeme Kapisztóry Bac-ker Luiza kisasszonyt illeti, kinek gyöngéd figyelme leg-apróbb részletekig kiterjedt — több kised a jelentékeny számu közönség előtt, az előszabott versecskét szép köny-nyedséggel szavalta el, mi a nevelő igyekezetéről s jó bá-násáról tanuskodik; azonban a vidámság bizonyos neme szállott meg a felett, hogy a kisedek némely bátrabbja is, amint a karácsonyfa előtt állott, az ovó által hozzá in-tézett kérdésekre, elfogultan, vagy visszasan felelt, de nem is csoda az, oly körülmények közt, midőn az a sok szépség oly hamiskán kandikál le az ágak közül; — az ünnepély végefélé minden gyermek tetszése szerint vá-laszthatott és választott is magának több tárgyat az in-gyenes ovoncok ruha darabokkal — ajándékoztattak meg; a dajka 3 pár csinos evőszközzel; e mellett az ovónevelőrül is gondoskodva volt, mennyiben őt Kapisz-tóry Veron urhölgy egy chinaezüst tálczába illesztett szép metszet üveggel, s két pohárral ajándékozta meg, — ezek végeztével az apró sereg egy alkalomszerű bucsudalt éne-kelvén el, a szülők örömmel telt kisedekkel együtt el-távoztak, örülve az ajándéknak, melylyel a Jézuska a jó gyermekeket, születése nagy emléknappján megvigasztalta. — Isten áldása kísérje a nemes buzgalmat. **B. A.**

Irodalmi figyelő.

* * * Vettük Kecskeméti Aurel ledujabb vállalatát „Bécsi híradó“ politikai napilap mutatvány számát. A lap 1865. év január első napjától induland meg. Előfi-zetési föltételek helyben Bécsben egész évre 15 ft. Vi-déken egész évre 18 ft. félévre 9 ft. egy évnegyedre 5 ft. Az előfizetési pénzek a szerkesztőhöz vagy a „Bécsi híradó“ kiadó hivatalára czimeztessenek. (Bekül-detett.)

— Megjelent a „Hazánk s a külföld“ új szép iro-dalmi képes hetiközlöny mutatványi példánya is. Szer-kesztője Szokoly Viktor. Előfizetési díja egész évre 6 ft. félévre 3 ft. negyedévre 1 ft. 50 kr. E mutatvány tartalmából láthatni, hogy ezen csinos szerkezetű képes lap, melyet a jelen pénztelen világban az olcsó ára is ajánl, szép jövőnek néz eleibe. Amit is szívünk-ből óhajtunk.

— Örömmel értesítjük a t. olvasó közönséget, misze-rint t. Fehérváry Ferencz és Török István urak a már előbbeni lapjainkban is említett „A Dávidház nagy iva-déka“ czimű regény lefordítását befejezván, és arra elő-fizetést nyitván, az már nyomda alatt van, reménylhető ez szerint, hogy az még e hóban elkészül. Miért is ké-retnék a t. cz. gyűjtő urak az iver beküldésére, miu-tán ez ujév után a megrendelési ár 2 ft. leend. Szerk.

GABNAÜZLET.

Esztergom, jan. 7-én 1865. Mai hetivásárunkon a gabnaárak voltak:

Buza 2 ft. 40—70 kr. Kétszeres 1 ft. 80 kr. Rozs 1 ft. 60—70 kr. Arpa 1 ft. 30 kr. Zab 1 ft. 10 kr. Ku-koricza 1 ft. = 20 kr. Bécsi mérő szerint. —n.

Lotteria huzás.

Bécs, jan. 4-én.

81. 41. 77. 6. 26.

Buda, december 31-én.

86. 69. 37. 70. 82.

Nyomdahibák.

A első szám alatti előfizetési felhívás 11-ik sorában vidékieink részéről olvasd — vidékiek részéről — 20-ik sorban végtérei helyett olvasd — végtére. — A 10-ik lapon „Nyilatkozat“ első sorában mi-velt társadalmi alkotmányos helyett olvasd — mivel társadalmi és al-kothmányos s. a. t. 10-ik sorban átvitetett helyett olvasd — átvitetett.—

Hirdetések.

Árverési hirdetés.

Alólirott kiküldött végrehajtó bíró által ezennel közhírré tétetik: hogy Malina János részére öreg Meszes János Esztergom kir. városi lakos ellen 1668 ft. o. é. tőke és járulékai kielégítése tekintetéből végre-hajtásilag lefoglalt nagyobb mennyiségű tűzifa, tiszta és kétszeres buza, árpa, zab, kukoricza, krumpli, széna és egyéb takarmány, továbbá: borok, boredények, tehének, lovak, kocsik és egyéb ingóságok Esztergom sz. kir. vá-ros törvényszékének f. é. október 21-én 1240 és a váltótörvényszéknek f. é. december 21-én 5412. sz. a. kelt vég-zése folytán nyilvános árverés útján készpénzfizetés mellett elfognak adadni.

Az árverésnek mindenek előtt alperes lakásán, azután szüregjén és végre présházában leendő megtartá-sára 1865. évi január hó 10-ik és következő napjainak mindenkor reggeli 9 órája tüzetik ki. Miről a venni kíván-kozók ezennel értesitetnek. Kelt Esztergomban 1864-ik év decz. 30-án.

Pap János

végrehajtó tanácsnok.

Hirdetmény.

Kávéház és Szálloda megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, hogy a mult évi Silvester estéjén az esztergomi sz. kir. városban a budautczai saját házamban, közel a taka-réktárhoz e czim alatt „Wayand szálloda“ vendéglőt és kávéházat nyitottam. Miután kávéházamat jó teke-asztalokkal, a legolvasottabb hírlapokkal fölszereltem, ven-déglőmet a legválogatottab izletes ételekkel és legjobb borokkal, a legpontosabb kiszolgáltatással elláttam és vendégeimnek számára csinosan bútorozott vendég-szo-bákat, kocsiszíneket, és kellő nagyságu istállókat épí-tettem volna, most azon kellemes helyzetben vagyok hogy mindazokkal bár mikor egész készséggel szolgál-hatok. Miért is a tisztelt közönség számos látogatását kérve vagyok alázatos szolgáljuk

Wayand János, vendéglő tulajdonos.

Alulirott az idei farsangra ajánlja legdiszesebb tánczvigalmi és Mirthus koszorukat, Necz, és disz fejkötőket. Továbbá: sima és virágos Moll, és mindenféle Tarlatán ruhakelméket. Finom An-gle, csipke és himzett tárgyakat, legfinomabb kez-tyüket. Azon szerint ajánlja Moll és csipke függö-nyeit Czérna, batiszt moll és vászon zsebkendőket, Férfi ingeket gallérekakat, nyakkendőket 4 legjobb nemű kötő és necz czérnát, minden színű selyem szalagokat végtére mindenféle fehér és rövid árukat.

Kelt Esztergom decz. 29. 1864.

Fränkl Mór

Széchenyi-téren, takaréktári épületben.

A vidéki megrendelések pontosan fog-nak teljesíteni. (2—6)